

Statsråden

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/1773-3

2. mai 2025

Dokument 8:245 S (2024–2025) Representantforslag fra flere stortingsrepresentanter om en handlingsplan mot antisiganisme

Jeg viser til brev fra Stortingets kommunal- og forvaltningskomité 24. april 2025 hvor jeg bes om å vurdere representantforslag 8:245 S (2024–2025) fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Birgit Oline Kjerstad, Tobias Drevland Lund, Hege Bae Nyholt, Rasmus Hansson og Olaug Vervik Bollestad om en handlingsplan mot antisiganisme.

Representantenes forslag: Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan for å bekjempe antisiganisme.

Generelt

Antisiganisme er en spesifikk form for rasisme, og en betegnelse for diskriminering av romer, som også omfatter romanifolk/tatere.

Det er ikke tvil om at romer utsettes for antisiganisme. Jeg ser alvorlig på funnene fra blant annet Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters undersøkelse som viser at en tredjedel av den norske befolkningen ikke ønsker sosial kontakt med romer. Jeg er derfor enig med stortingsrepresentantene om at det kan være behov for økt kunnskap om de nevnte gruppene og diskrimineringen som de utsettes for på ulike samfunnsarenaer. Gruppene som er nevnt i forslaget, omfattes av regjeringens generelle ikke-diskrimineringsarbeid, i tillegg til at det er iverksatt konkrete tiltak som generelt og mer spesifikt har som mål å øke kunnskapen om romer og romanifolk/tatere og være bidrag i kampen mot antisiganisme. Jeg vil nedenfor omtale situasjonen for de ulike gruppene nevnt i representantforslaget, i tillegg til pågående generelle og gruppespesifikke tiltak.

Om gruppene

I forslaget nevnes tre ulike grupper, hvorav norske romer og romanifolk/tatere er anerkjent som nasjonale minoriteter i Norge. Den tredje gruppen er «andre romer som bor i Norge».

Romsk Råd består av representanter fra ulike romske familier som tilhører den nasjonale minoriteten. Kommunal- og distriktsdepartementet har jevnlig møter med Romsk Råd, i tillegg til møter ved behov. Departementet har også på samme måte møter med organisasjoner for romanifolket/taterne. Romanifolket/taterne har flere organisasjoner som tilfredsstiller kriteriene for å motta driftsstøtte og prosjektstøtte fra Kulturdirektoratet. Tiltak rettet mot de nasjonale minoritetene må utarbeides i tett samarbeid med minoritetene selv.

Jeg antar at «andre romer som bor i Norge» er en heterogen gruppe som inkluderer romer som har innvandret til Norge. Statistikk over innvandrere og EØS-migranter føres utfra landbakgrunn og ikke etnisitet. Det gjør at vi ikke har forutsetninger for å vite hvem «andre romer som bor i Norge» omfatter. Etter det vi kjenner til har ikke denne gruppen egne organisasjoner. I anbefalingen fra Europarådet, som det vises til i forslaget, oppfordres det også til samarbeid med ikke-norske romer der det er aktuelt.

Situasjonen for de ulike gruppene som er nevnt i forslaget er dermed ganske forskjellig. Jeg vil i denne sammenhengen trekke fram følgende om de to nasjonale minoritetene:

Romene

Romene er en liten minoritet (trolig 600–1000 personer). Mange romer har fått lite skolegang og flere voksne romer er i dag i praksis analfabeter. Ustabile boligsituasjoner er med på å vanskeliggjøre skolegangen for romske barn. Mange opplever store utfordringer blant annet med marginalisering, levekår og diskriminering blant annet på boligmarkedet og i møte med offentlige etater. Representanter for romer uttaler blant annet at de føler seg særlig utsatt for barnevernets oppmerksomhet. Ettersom det ikke føres statistikk over etnisk tilhørighet, har vi ingen tall på omfanget av barnevernssaker blant romer.

Når det gjelder den nasjonale minoriteten romer er det en viktig prioritering for regjeringen å videreføre og følge opp de spesifikke tiltakene vi allerede har på plass:

- Romano Kher – Romsk kultur- og ressurscenter (som drives av Kirkens Bymisjon i nært samarbeid med romer). Senteret er et tydelig bidrag mot stereotypier, fordommer, diskriminering og antisiganisme. Romano Kher er siden medio 2024 todelt:

Kultursenteret er etablert i Oslo, og arbeider bl.a. mye med å øke kunnskap om rettigheter og tilby kultur- og fritidsaktiviteter m.m. for barn og unge.

Ressurssenteret er etablert på bakgrunn av behovene som Bymisjonen erfarer hos minoriteten, med målsetting om at romer skal få likeverdige tjenester. På ressurscenteret er det helse- og sosialfaglig kompetanse som gir individuell

veiledning og bistand, i tillegg til at det gis juridisk bistand. Ressurssenteret arbeider også med rettigheter på systemnivå.

- Skolelostjenesten (under Oslo kommune) skal bidra til å øke skoledeltakelsen for romer både i Oslo og tilgrensende kommuner.
- Sammen for rom-prosjektet i Lørenskog kommune arbeider med inkludering av romer i kommunen, og satser i hovedsak på barn og unge. Prosjektet arbeider blant annet mot stereotypier, fordommer og antisiganisme gjennom dialog og å spre kunnskap.

Romanifolket/taterne

Romanifolket/taternes organisasjoner får årlige tilskudd til drift av sine organisasjoner. I tillegg blir den kollektive oppreisningen til romanifolket/taterne forvaltet som en tilskuddsordning av Kulturdirektoratet. Over tilskuddsordningen blir det gitt tilskudd til tiltak som bidrar til å utvikle og synliggjøre romanifolket/taternes kultur, språk og historie.

Departementet har fått innspill fra romanifolket/taternes organisasjoner om at noen fortsatt møter diskriminerende holdninger, det gjelder særlig at enkelte har blitt nektet tilgang til campingplasser på grunn av etnisitet. Det er vanskelig å si mange tilfeller det kan være snakk om, selv om vi må stå fast på at selv ett tilfelle er ett for mye.

Regjeringens arbeid mot rasisme og diskriminering

Arbeid mot antisiganisme inngår også som en del av regjeringens generelle arbeid mot rasisme og diskriminering. *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering – ny innsats 2024–2027* beskriver regjeringens innsats for å forebygge og bekjempe rasisme og etnisk diskriminering i det norske samfunnet. Planen er særlig rettet mot veien inn, og oppover, i arbeidslivet. Den er også rettet mot rasisme og diskriminering som ungdom opplever, og vektlegger innsats i kommuner og lokalsamfunn.

Handlingsplanen gjelder rasisme og diskriminering på bakgrunn av etnisitet og religion. Med etnisitet menes blant annet nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge og språk, og det omfatter blant andre samer, som har status som urfolk, og jøder, kvener/norskfinner, skogfinner, romanifolk/tatere og romer som har status som nasjonale minoriteter.

I handlingsplanen er noen tiltak rettet mot særskilte grupper. Eksempler på tiltak som omfatter romanifolk/tatere og/eller romer er tiltak 42: *Spre kunnskap om samer og nasjonale minoriteter* og tiltak 45: *Ny undersøkelse om holdninger til etniske og religiøse minoriteter*. Andre tiltak i handlingsplanen gjelder alle som utsettes for rasisme og diskriminering på grunnlag av etnisitet og religion. Romer og romanifolk/tatere er også blant målgruppene for disse tiltakene.

Tilskuddsordningen *Tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer* ble etablert i 2021. Ordningen skal legge til rette for initiativer og aktiviteter som har til hensikt å motvirke rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer på grunn av etnisitet, religion og livssyn.

Tilskuddsordningen forvaltes av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) på vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet. Bevilgningen til ordningen er økt fra 2025, og den er nå på over 23 millioner kroner.

Støtten til Stopp Hatprat er også økt i 2025. Stopp hatprat gir ungdommer verktøy og kunnskap for å stå imot hatprat og ulike former for menneskerettighetsbrudd på internett. Stopp Hatprat gir også opplæring i menneskerettigheter til lærere, og andre som er i kontakt med ungdom.

Bufdir har tildelt Institutt for samfunnsforskning (ISF), i samarbeid med Analyse & Tall, et tredelt forskningsoppdrag som skal gi mer kunnskap om hatefulle ytringer, rasisme og diskriminering i Norge. Prosjektet omhandler (1) betydningen av ytre kjennetegn, (2) diskriminering innenfor kunst, kultur og frivillighet og (3) hvordan kunstig intelligens kan identifisere og forhindre hatefulle ytringer i sosiale medier. Prosjektet hadde oppstart i oktober 2024, og vil pågå fram til slutten av 2026.

Eksempler på spesifikke tiltak for å øke kunnskapen om romer og romanifolk/tatere:

- Utdanningsdirektoratet videreutvikler informasjon om nasjonale minoriteter. Målet er å bidra til at barnehager og skoler har kunnskap og møter barn, elever og familier fra de nasjonale minoritetene på en god måte, og at barnehagene og skolene lærer alle barn og elever om de nasjonale minoritetene. Utdanningsdirektoratet involverer organisasjonene for alle de nasjonale minoritetene i arbeidet.
- Skolelostjenesten har fått midler fra Kommunal- og distriktsdepartementet til å lage en informasjonsfilm om norske romer. Etter planen skal filmen ferdigstilles våren 2025.
- Det er utviklet et e-læringsprogram for offentlig ansatte om samer og nasjonale minoriteter: <https://laeringsplattformen.dfo.no/kursoversikt/e-laeringsprogram-om-samer-og-nasjonale-minoriteter>.
- Romano Kher har etablert opplæring for unge romer, for å bli omvisere på fotoutstillingen som er på senteret, «Le rom ando Norvego – romer i Norge». Utstillingen skal blant annet formidles til skoleklasser og offentlige ansatte.

Hatkriminalitet

Registreringen av anmeldt hatkriminalitet er i hovedsak inndelt etter de grupper som er gitt særskilt vern i gitte bestemmelser i straffeloven. I tillegg er det etablert enkelte undergrupper i registreringen i forbindelse med oppfølging av tiltak i særskilte handlingsplaner. Dette gjelder antisemittisme og muslimfiendtlighet. Det er ikke per i dag en egen undergruppe for antisiganisme. Saker med dette motivet vil bli registrert under gruppen etnisitet, men vil kunne komme fram ved dybdeanalyser (manuell gjennomgang).

Det er iverksatt tiltak for å styrke kompetansen om hatkriminalitet i politiet. Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet ble etablert i 2021, for å heve politidistriktenes kompetanse og for å gi veiledning i konkrete saker. Kompetansemiljøet er også gitt oppgaver knyttet til videreutvikling av statistikk og analyse av anmeldt hatkriminalitet. Det utarbeides en nasjonal årsrapport om anmeldt hatkriminalitet i Norge. Det er del av oppdraget til

kompetansemiljøet å videreutvikle analyser av hatkriminalitet og utarbeide dybdeanalyser for utsatte grupper.

Det er for øvrig iverksatt tiltak for å styrke kompetansen i politiet om hatkriminalitet mot nasjonale minoriteter og urfolk, herunder om antisiganisme. Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet har i 2025 utviklet veiledningsheftet «Hatkriminalitet mot nasjonale minoriteter og urfolk». Målet er å styrke politiets kunnskapsgrunnlag for etterforskning av hatkriminalitet overfor nasjonale minoriteter og urfolk.

Vurdering av forslaget

Som beskrevet ovenfor inngår arbeidet mot antisiganisme i regjeringens helhetlige og målrettede innsats mot rasisme og diskriminering. I situasjonen som spesielt den romske nasjonale minoriteten står i, er det etter min vurdering presserende å fortsette arbeidet for å bedre levekårene og situasjonen for barn og unge. Det er viktig at vi fortsetter med de allerede pågående og målrettede spesifikke tiltakene som er nevnt ovenfor. Slik jeg ser det er flere av de pågående tiltakene i en sårbar fase, med behov for ro til å kunne virke på best mulig måte. Det er på denne bakgrunnen ikke formålstjenlig, på det nåværende tidspunkt, i tillegg å starte en ressurskrevende prosess med å utvikle en særskilt handlingsplan mot antisiganisme.

Med hilsen

Kjersti Stenseng